

Gdje je pohranjena biljna genetska rezerva planeta

Автор(и): Растителна защита
Дата: 24.01.2021 Брой: 1/2021

Spitsbergen, ili Svalbard, kako ga zovu u Norveškoj, arktički je arhipelag koji se sastoji od tri velika i brojnih malih otoka. Većina ekspedicija na Sjeverni pol kreće odavde. Iako je dio Norveške, arhipelag ima poseban međunarodni status koji omogućuje brojnim zemljama da tamo obavljaju gospodarske aktivnosti.

Najveći turistički grad na arhipelagu je norveški Longyearbyen, a drugi je rusko naselje Barentsburg. Prosječna mjesečna temperatura kreće se od +4,4 stupnja u srpnju do -20,7 stupnjeva u veljači. Veći dio teritorija prekriven je ledenjacima, koji se posljednjih godina aktivno tope zbog globalnog zatopljenja.

Sve znamenitosti u Longyearbyenu označene su kao najsjevernije. Ovdje se također nalazi Globalna trezorica sjemena – ogromna zbirka sjemena, koju je Norveška uspostavila pod okriljem UN-a 2006. godine.

Za eufoniju se naziva novim "Noinim arkom". Strateški cilj je spriječiti uništenje biljne raznolikosti u slučaju globalne planetarne katastrofe, poput nuklearnog rata, udara asteroida, drastičnih promjena u klimatskom i fitosanitarnom okruženju. U objektu smještenom na dubini od 120 m, zaštićenom blindiranim vratima, pohranjeno je oko 4,5 milijuna uzoraka, s posebnim prostorom dodijeljenim za svaku zemlju. Spitsbergen nije odabran slučajno – zbog hladnog vremena ovdje, uzorci neće biti oštećeni čak i u slučaju kvara rashladnih jedinica.

Kakvo je sudjelovanje Bugarske u ovom velikom projektu?

Citamo mišljenje izv. prof. dr. sc. Gergane Desheve, voditeljice Nacionalne genske banke pri Institutu za biljne genetske resurse u Sadovu:

"Očuvanje biljne raznolikosti složen je interdisciplinarni proces, koji je predmet različitih nacionalnih i međunarodnih inicijativa. Europska zajednica pridružuje se naporima u tom smjeru organiziranjem Europskog kooperativnog programa za biljne genetske resurse (ECPGR). Jedan od prioriteta programa je uvođenje usklađenih mehanizama za očuvanje, evaluaciju i dokumentaciju uzoraka. Institut za biljne genetske resurse (IPGR) u Sadovu nacionalni je koordinator za očuvanje raznolikosti usjeva i njihovih divljih srodnika u okviru ECPGR-a. Nacionalna *ex situ* zbirka u genskoj banci pri IPGR-u dio je europskog elektroničkog kataloga za biljne genetske resurse EURISCO (<http://eurisco.ecpgr.org/>). Baza podataka (BGR National Inventory) uključuje putovničke podatke za 69.435 uzoraka, opisanih prema FAO/Bioversity deskriptoru (2017.). Od 2009. bugarska zbirka dio je europskog integriranog sustava genskih banaka – AEGIS (<http://aegis.cgiar.org>). Uvjet za uključivanje biljnih genetskih resursa u AEGIS bazu podataka je sigurnosno dupliciranje uzoraka u Globalnoj trezorici sjemena. Godine 2014. IPGR je poslao prvih **933 uzoraka tipičnih bugarskih sorti i lokalnih populacija** na čuvanje u Svalbard prema potpisanom sporazumu s Ministarstvom poljoprivrede i hrane Norveške. Nacionalna zbirka uključuje uzorke **žitarica, mahunarki i povrtnih kultura**. Bugarska se svrstala među prve europske zemlje (nakon Njemačke, Norveške, Irske i Češke) koje su deponirale izvorne biljne uzorke za buduće generacije u novi "Noin ark". Namjera našeg instituta je obogatiti zbirku, imajući na umu činjenicu da **genska banka u Sadovu održava jednu od najbogatijih zbirki u Europi**, ali nažalost sputava nas nedostatak ciljanog financiranja za regeneraciju uzoraka i pokrivanje visokih troškova prijevoza."

Pošiljka s bugarskim uzorcima biljnih genetskih resursa predana na odgovorno čuvanje u Globalnu trezoricu sjemena u Svalbardu, Norveška